

Een collectie met een bewogen geschiedenis

Archief en bibliotheek van vader Anseele ontsloten

De figuur Edward Anseele spreekt bijna 75 jaar na zijn overlijden nog steeds tot de verbeelding. Hij stond aan de wieg van de socialistische coöperatieve beweging in België, die door de populariteit van groepsaankopen vandaag op een hernieuwde interesse kan rekenen. Anseele behoorde tot de volksmenners die mee het algemeen stemrecht en de achturige werkdag verwezenlijkten en was medeoprichter van de eerste Belgische socialistische partij. Wie ging er echter schuil achter een van de grootste Belgische politici van de vorige eeuw? Zijn archief kan een stukje van de sluier oplichten.

Vader 'Eedje': manager én partijsoldaat

De Gentse socialistische voorman hoeft nog aan weinigen worden voorgesteld. Edward Anseele sr., die vereeuwigd werd met straatnaambordjes in Roubaix, Marausan (Béziers), Haine-Saint-Pierre (La Louvière), Jumet (Charleroi), Quaregnon, Seraing en Gent werd op 25 juni 1856 in die laatste stad geboren. Zijn vader kwam als schoenmaker aan de kost, zijn moeder van Engelse origine werkte als laarzenstikster. In tegenstelling tot de meeste socialisten was hij dan ook niet afkomstig uit de arbeidersklasse, maar uit de lagere (en verarmde) middenklasse.

Anseeles leven lijkt doorspekt met mythes en verhalen. Het begint al bij de kans die hij kreeg om school te lopen, geen evidente zaak voor iemand die in een kinderrijk en arm gezin opgroeide. Het huis van de Anseeles keek langs de achterzijde uit op de woning van de directeur van het atheneum aan de Ottogracht. Omdat Edwards vader tijdens een brand in dat huis een kind van de directeur redde, kon Edward naar de 'lagere stadsschool' en daarna zelfs naar het atheneum. Dat verhaal werd stevast opgerakeld in hagiografische krantenartikels die tijdens zijn politieke loopbaan verschenen, maar wordt tot op vandaag niet door bronnenmateriaal bevestigd. Zekerder is dat de jonge Anseele eerder een middelmatig leerling was, met een voorliefde voor historische en economische vakken. Na zijn vroegtijdig afgebroken

Programmaboekje van een galaviering in 1926 ter ere van de toenmalige minister van Spoorwegen. (Amsab-ISG, Gent)

schoolcarrière volgden de baantjes elkaar snel op. De rusteloze Anseele slaagde er nergens in een betrekking lang vast te houden. Eenmaal liet hij zijn baan zelfs staan om overzee fortuin te gaan zoeken. Hij strandde echter in Londen en keerde al na enkele weken berooid en met hangende pootjes terug naar Gent.

Het eerder eentonige leven van kantoorbediende leek niet voor Anseele weggelegd en hij zocht dus snel naar nieuwe uitdagingen. Aanvankelijk toonde hij onder meer interesse voor de progressieve liberale ideeën, die aansloten bij zijn eigen sociaal-economische achtergrond. Als jongeling kon hij steeds terecht bij de liberale mecenas François Laurent, al trok die zijn handen van hem af na zijn Engelandavontuur. Het is niet onwaarschijnlijk dat de hoogleraar te weten was gekomen dat zijn beschermeling wel eens revolutionaire bijeenkomsten frequenteerde. Een begeisterende uiteenzetting van Paul Verbauwen op een meeting van Gentse internationalisten deed Anseele uiteindelijk voor het socialistische kamp kiezen. Als amper 18-jarige sloot hij zich bij de Socialistische Internationale aan. Vrij snel trad hij op het voorplan, in de eerste plaats bij de reorganisatie van de verschillende internationalistische kernen in het land. Hij werd secretaris van de Gentse afdeling en hielp ongetwijfeld mee bij de organisatie van het Universeel Socialistisch Congres in Gent in 1877, dat kan beschouwd worden als het eindpunt van de strijd tussen anarchisten en sociaaldemocraten binnen de

Internationale, ten voordele van de laatsten. In datzelfde jaar was Anseele ook al secretaris geworden van de Landelijke Raad van de Vlaamse Socialistische Arbeiderspartij (VSAP), die hij zelf mee had opgericht. In de weekends colporteurde hij *De Werker*, een socialistisch weekblad uit Antwerpen. Anseele kon zijn organisatorische talenten ten volle uitspelen binnen de socialistische beweging, die toen langzaamaan vorm kreeg. In 1879 werd hij de eerste secretaris van de Belgische Socialistische Partij (BSP). Die ging zeven jaar later op in de Belgische Werkliedenpartij (BWP). De meningsverschillen tussen de verschillende groepen binnen de partij bleven aanvankelijk te groot. Anseele legde zich daarop toe op de organisatie van de beweging in Gent en omstreken. Er werd een nieuw blad uitgebracht, *De Volkswil*. De pas 21-jarige Anseele was daarvan zowel opsteller, letterzetter als verkoper.

In 1880 stond hij met een aantal oude strijdmakkers uit de Internationale, zoals Edmond Van Beveren, mee aan de wieg van de samenwerkende maatschappij Vooruit. Hij kreeg er in 1884 de directie van toevertrouwd en werd er uiteindelijk zo goed als mee vereenzelvigd. Er werd dan ook wel eens gesproken over het huwelijk van 'vader Anseele' met 'moeder Vooruit'. Vooruit werd de kern van een netwerk van Gentse socialistische verenigingen, zoals ziekenbonden, werklozen- en stakingskassen en politieke en socio-culturele kringen. Vier jaar later na de oprichting van de coöperatie verscheen onder dezelfde naam een nieuw weekblad, waarvan Anseele zowel stichter, redacteur als letterzetter was. Zoals vele socialistische leiders belandde hij voor korte tijd in de gevangenis. Bij de stakingen van 1886 had hij de soldaten oproepen om niet op hun eigen volk te schieten. Hij werd veroordeeld voor 'ophitsing tot ongehoorzaamheid'.

Anseele was zo vergroeid met de beweging dat hij nauwelijks aandacht had voor een persoonlijk leven. Hij huwde pas op latere leeftijd, in 1897 met Marie De Coster, de verantwoordelijke van het naaiatelier van Vooruit. Met haar kreeg hij twee kinderen: Marie en Edward jr., die nog tijdens het leven van z'n vader in diens politieke voetsporen trad.

De Gentenaars, die via hun bloeiende coöperatie ook steun boden aan geestesverwanten elders in het land, kregen bij het ontstaan van de BWP meteen een belangrijke stem in de partij. Omwille van het meervoudig stemrecht voor mannen en het districtenstelsel stelde Anseele zich bij de wetgevende verkiezingen van 1893 kandidaat in Luik. In het geïndustrialiseerde Wallonië had de socialistische partij namelijk voldoende slagkracht om verkozenen te halen. Zo kon de BWP ook een vertegenwoordiger van de Vlaamse socialististen het parlement binnenloodsen. Het prestige dat Anseele intussen zowel in Vlaanderen als Wallonië verworven had, maakte hem de meest geschikte kandidaat. In 1894 werd hij effectief als eerste Vlaams socialistisch parlementslid verkozen. Zijn pioniersrol kan en mag dus niet onderschat worden.

In 1895 werd Anseele in zijn thuisstad verkozen tot gemeenteraadslid. In 1909 werd hij schepen. Hoewel hij bleef zetelen als gemeenteraadslid, weigerde Anseele elke medewerking met het schepencollege dat de Duitse bezetter in 1917 installeerde.

Twee dagen voor de wapenstilstand keerde hij echter terug als schepen en fungeerde daarna enkele weken als waarnemend burgemeester. In die hoedanigheid ontving hij koning Albert toen die zijn blijde intrede in Gent deed. Anseele werd beschouwd als dé man die de geest van de revolutie, die in de naoorlogse dagen ook door ons land waarde, kon bedwingen. Samen met de katholieke eerste minister Gérard Cooreman en de liberaal Paul-Emile Janson en in aanwezigheid van de Spaanse consul-generaal Saura, overtuigde hij de koning tot het Overleg van Loppem, waar het naoorlogse België vorm kreeg.

Anseele, die een jaar eerder nog het voorstel van de Duitsers om president van de republiek België te worden diplomatiek had afgewimpeld, was een belangrijke politieke machtsfactor geworden. In de regering van nationale eenheid die in Loppem werd gevormd, werd hij beloond met de belangrijke portefeuille van Openbare Werken. Hij behield die tot 1921, toen de socialisten de driepartijencoalitie verlieten. In 1925 werd hij in de rooms-rode regeringen-Poullet en -Jaspar I minister van Spoorwegen, Posterijen, Telegrafie en Telefonie (tot 1927), nog hetzelfde jaar aangevuld met Luchtvaart. In 1930 werd hij tot minister van Staat benoemd. Als parlementslid kenmerkte Anseele zich door z'n geanimeerde – zij het zeldzame – tussenkomsten, voornamelijk over industrie, tewerkstelling en openbare werken.

Anseeles grootste verwezenlijkingen lagen echter op het domein van de coöperatie. Hij bouwde Vooruit in een razend tempo uit tot een bloeiend bedrijf met volkshuizen, apotheken, kruidenierswinkels, kleding- en schoenmagazijnen, een kolenhandel, bakkerijen, een cinema- en theaterzaal, een feestlokaal en een hele rist van daar rond circulerende socio-culturele verenigingen. In 1904 stichtte Anseele zelfs een coöperatieve weverij, waarmee Vooruit het terrein van de productie betrad. Het was zijn doel een echte socialistische economie op te bouwen, waarbij het hele proces, van productie tot consumptie, in socialistische handen kwam. Hij stuitte daarbij echter op tegenstand binnen de eigen beweging, en zag zich door de snelheid van de ontwikkeling ook gedwongen een beroep te doen op kapitaal van buiten de beweging. Aangezien de socialistische beweging onvoldoende wist hoe ze fabrieken moest besturen, trok Anseele ook externe bestuurders aan voor zijn netwerk van 'rode fabrieken' (weverijen, spinnerijen, metaalverwerkende fabrieken, maar ook een heuse vissersvloot met bijbehorende verwerkende nijverheid).

Om het geheel te financieren richtte hij de Belgische Bank van de Arbeid op, die tegelijk spaarkas van de beweging en geldschietter voor de industriële activiteiten was. Toen als gevolg van de economische crisis de uitgeschreven aandelen in waarde verminderden en tegelijkertijd de Oostenrijkse regering-Dreyfuss alle socialistische eigendommen en kapitaal nationaliseerden, brak er paniek uit bij de spaarders. Zij vorderden massaal hun spaargeld terug. Dat was echter al geïnvesteerd in de industriële activiteiten. Sommige daarvan waren winstgevend, maar vele ook zwaar verlieslatend. Uiteindelijk ging de Bank van de Arbeid in 1934 failliet en bleven de coöperaties, waaronder Vooruit, met een gigantische schuldenput achter. De bejaarde Anseele trok zich langzaam terug uit de politiek, in 1932 als gemeenteraadslid en in

Oude 5/3/34

Reer geachte Heer Quinten

Velemaal dankbaar belofte ik u u schriftelijk mijn
overeen mede te delen. Een bloedonderzoek heeft wat op een de
gevoel dat u overpronkelijk had gedacht. Altes hrijt u dat
sel rijen op u jaars daryn verbrayning. Het loof, dat u mij
oilt teilt willen vermitschuldigen.

Wit al de nuyt belote ondereschingen in yelbelen duit
er geen. gward is ont ernstige conp. de bellen ontent. de
vrschyndelen die eich in de leende de jaars om dypot. het dypot. bellen
vrschyndelen. Als vrschut vind ik dat uij op de de apydeluun
worden van spasmen in de leenvalen die eich om dypot. het dypot.
vrschyndelen. in der van uilt loof om ernstige of vrschyndelen in de
gany vrschyndelen. Het bloed in eich om de vrschyndelen en heeft een
licht de gany vrschyndelen. Het electrocardiogram geeft eiche
vrschyndelen vrschyndelen om (ontroy. de ten) gany in vrschyndelen gany
in vrschyndelen. Mary is wat lui en vrschyndelen wat gany. Altes vrschyndelen
lye die afvrschyndelen gany.

Om me de vrschyndelen duit. eich de vrschyndelen vrschyndelen.
Zou ik u willen vrschyndelen. 1/4 luit dypot. vrschyndelen vrschyndelen alle vrschyndelen
en alle vrschyndelen om vrschyndelen de vrschyndelen vrschyndelen.

lang slapen 3:45 edere vrschyndelen 3/4 uur de rusten op luit dypot.
4:15 edere dary de vrschyndelen. 5:45 Een eich dary duit de vrschyndelen.
Volgten luit vrschyndelen duit ik luit vrschyndelen. 6:15 vrschyndelen
vrschyndelen om duit. vrschyndelen. vrschyndelen gany. 7:15 vrschyndelen.
3 slapen gany 1 vrschyndelen in vrschyndelen vrschyndelen. 11 luit vrschyndelen luit
vrschyndelen.

Ik luit dypot. gany duit dat uij luit vrschyndelen duit. gany. gany luit
vrschyndelen vrschyndelen. 11 vrschyndelen om deze vrschyndelen op de luit dypot.
vrschyndelen duit gany vrschyndelen vrschyndelen.

gany eich gany. duit gany duit luit vrschyndelen vrschyndelen
vrschyndelen gany luit duit om vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen
dypot. luit om vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen. 11 luit dypot.
luit vrschyndelen op luit vrschyndelen. 11 duit gany luit duit. Kunne
vrschyndelen op luit duit. 11 vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen. 11
vrschyndelen.

May ik u als vrschyndelen gany om duit vrschyndelen om vrschyndelen
vrschyndelen?

Met de vrschyndelen Hooyvrschyndelen

J. A. Martens

Vrijheden: Puree van aardappelen.
Rijst - gany
puree van vrschyndelen. vrschyndelen - vrschyndelen - Buisvrschyndelen luit
sta. - luit vrschyndelen - luit vrschyndelen
Bodet - luit vrschyndelen - vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen -
1/4 vrschyndelen (halve luit vrschyndelen - vrschyndelen - vrschyndelen - luit vrschyndelen)
vrschyndelen luit vrschyndelen - luit vrschyndelen - luit vrschyndelen -
vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen (halve luit vrschyndelen - vrschyndelen - luit vrschyndelen)
gany vrschyndelen - luit vrschyndelen
vrschyndelen vrschyndelen
vrschyndelen vrschyndelen: Buisvrschyndelen - vrschyndelen. vrschyndelen - vrschyndelen
luit vrschyndelen vrschyndelen (vrschyndelen) - vrschyndelen Buisvrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen
vrschyndelen luit vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen.

Vrijheden: vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen - vrschyndelen
vrschyndelen vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen
- vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen
vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen -
vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen -
vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen -
vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen - vrschyndelen vrschyndelen -

1936 als volksvertegenwoordiger. Persoonlijk en openlijk kreeg hij nooit een blaam, aangezien een door de partij aangestelde onderzoekscommissie geen bewijzen van geknoei of financiële fraude vond. Toch droeg hij mee de de algemene verantwoordelijkheid voor de roekelozе risicopolitiek van de bank.

Mythe en werkelijkheid: vruchtbare bodem voor historisch onderzoek

Ansele werd door zijn medestanders vaak vereenzelvigd met Jacob van Artevelde, de Gentse volksleider uit de 14e eeuw. Welbespraakt was hij zeker, maar de vergelijking met die Gentse agitator en gegoede lakenhandelaar is ook wel ongelukkig te noemen. Ansele had niet enkel een scherpe stem ('le virtuose de la brutalité'), maar – na wat oefening – ook een scherpe pen. Hij vertaalde Zola en Sue naar het Nederlands en schreef zelf naast ontelbare al dan niet polemische artikelen, drie romans. Als ophitsers stond hij niet bekend, wel als pleitbezorger van een pragmatische sociaal-democratie, die reformisme verkoos boven revolutionarisme. Vandaar ook zijn streven om met socialistische instellingen, maatschappijen en verenigingen het kapitalisme

Brieven van dokter Martens, inwendig specialist, met advies over het dieet dat de bejaarde Ansele moest volgen, 1934. (Amsab-ISG, Gent)

van onderuit uit te hollen en te hervormen, in plaats van het omver te werpen. Bij zijn overlijden in 1938 werd massaal hulde aan hem gebracht en waren er meteen plannen om een monument op te richten. Dat kwam er uiteindelijk tien jaar later. In 1956 volgde nog een groots huldebetoon naar aanleiding van de honderste verjaardag van zijn geboorte. Dat droeg uiteraard bij tot de mythevorming. Anseele staat tegenwoordig model als voorloper van het type van sociaaldemocratische managers, beheerders, technocraten of hoe ze ook genoemd worden. Hij pleitte doelbewust en consequent voor een socialistisch management in een tijd dat socialisten elke aanpassing of samenwerking met kapitalistische middelen als een kwaad beschouwden, een standpunt dat hem binnen de partij niet altijd in dank werd afgenomen.

Heel veel aan Anseele is mythe: de verklaring waarom hij als kind van een arbeidersgezin toch school kon lopen, zijn gevangenisstraf als ‘martelaar van het socialisme’, de betiteling als ‘nieuwe Artevelde’, het ‘biefstukkensocialisme’ dat Cyriel Buysse hem toekende ... Waar eindigt die mythe en waar begint de mens Anseele? Hoe bestuurdde hij het netwerk van bedrijven en organisaties rond Vooruit? Hoe verhield hij zich tot de Vlaams beweging? Welke ambities dreven hem? Heel veel vragen waarop (nog) geen antwoord bestaat.

De lijdensweg van een papieren nalatenschap

Kort na het overlijden van Edward Anseele in 1938 richtte de Gentse socialistische beweging een stichting op ter nagedachtenis van hem. Die Anseelestichting zamelde in de eerste plaats geld in voor de oprichting van een standbeeld, ontworpen door Jozef Cantré, dat in 1948 ingehuldigd werd. Daarnaast beheerde ze het archief en de bibliotheek van Anseele, die in de praktijk werden toevertrouwd aan diens zoon Edward jr. Die schermde het archief echter zeer goed af, en was – zeker naar het einde van z'n leven toe – enkel bereikbaar voor een aantal intimi. Bij zijn overlijden in 1981 was het dus allerm minst duidelijk waaruit het archief van Edward Anseele sr. bestond; het was nog nooit in kaart gebracht, laat staan beschreven.

De Anseelestichting besloot het archief dat ze in de kelder van de woning van Edward jr. in Sint-Martens-Latem aantrof, toe te vertrouwen aan het toenmalige, nog piepjonge AMSAB. Het archief bevond zich in vrij slechte staat. Het werd in dozen en postzakken overgebracht naar een tijdelijke opslagruimte in een vakbondsgebouw aan de Bagattenstraat in Gent. Bij een eerste steekproef werd meteen vastgesteld dat het stukken bevatte van zowel vader als zoon Anseele en van Madeleine Schauvlieghe, de levensgezellin van Edward jr. Haar archief kon vrij makkelijk afgescheiden worden. Het resterende archief werd eind 1986 met een plaatsingslijst ontsloten. De bibliotheek verhuisde naar een ander tijdelijk onderkomen in de Sint-Margrietstraat. Eind 1989 werd ze naar de huidige bewaarplaats overgebracht. Er werd toen besloten het archief grondig aan te pakken.

In de loop van de jaren 1990 scheidde archivarissen Guy Vanschoenbeek en Michel Vermote het materiaal van de twee overblijvende archiefvormers van elkaar, vooral met het oog op de afzondering van het waardevoller geschatte materiaal van

Edward sr. Dat was geen sinecure. Edward jr. had de bibliotheek van zijn vader verder aangevuld en er ook archiefdossiers aan toegevoegd. In veel gevallen – zeker wat betreft de publicaties – konden de stukken bij het afzonderen ‘toegewezen’ worden aan de oorspronkelijke archiefvormer, dankzij uiterlijke kenmerken zoals datering en annotaties. Voor stukken zonder zulke kenmerken was dat echter moeilijker. Die werden vaak op basis van de vermeende interesses van vader of zoon aan een van hen gelinkt. De rijke bibliotheek van vader Anseele werd zo terug zichtbaar gemaakt. Het blijft wel de vraag in hoeverre je kan bepalen of een bibliotheek die werd overgedragen aan een derde nog de bibliotheek is van de oorspronkelijke vormer ervan, zeker als er nieuwe exemplaren aan werden toegevoegd. Hetzelfde geldt voor het archief. Het is niet onmogelijk dat bepaalde dossiers die vader Anseele had aangelegd, later door zijn zoon werden gebruikt en eventueel zelfs aangevuld.

In een later stadium van de verwerking van het archief werden stukken toegevoegd die duidelijk door vader Anseele waren gevormd, maar in andere archieven van de Gentse socialistische bewegingen terechtgekomen waren. Zo werden voor een tentoonstelling op de Anseeleherdenking van 1956 stukken uit het oorspronkelijke archief ontleend, die vervolgens in het archief van de organisatoren van die tentoonstelling terecht kwamen. Daarnaast resulteerden de vele functies die Edward sr. binnen de socialistische beweging vervulde, soms in de vorming van persoonlijk archief, dat dan in het archief van de respectievelijke organisatie terecht kwam.

Na enkele jaren kwam de inventarisatie van het archief stil te liggen. Een heropstart in 1999 werd geen succes. Uiteindelijk werd ze pas het voorbije jaar door ondergetekende afgerond. Tegelijkertijd werd ook de beschrijving en ontsluiting van de bibliotheek terug aangepakt door Denise De Weerd, Jaqueline Aerens, Luc Lievyns en Brigitte De Mulder. De opdeling uit 1989 werd behouden, omdat het onmogelijk was de oorspronkelijke toestand van 1985 te herstellen, onder meer omdat er stukken uit andere archieven waren opgenomen.

Een onvolledig archief als basis voor historisch onderzoek

Edward Anseele sr. hield een uitgebreid archief bij. Zijn boekencollectie is niet gering en hij legde dossiers aan over een breed scala van onderwerpen. Helaas zijn die dossiers – met uitzondering van een bescheiden reeks briefwisseling en een paar losse manuscripten – zowat het enige noemenswaardige archief dat in 1985 werd overgedragen. Het archief is dus uitsluitend Anseeles documentatiearchief met krantenknipsels, voornamelijk uit de jaren 1932-1937, dat hij raadpleegde om artikels te lezen, commentaarstukken te schrijven en wetsontwerpen voor te bereiden.² Misschien bewaarde hij zijn actieve, politieke archief op een andere plaats, een kantoor, een ruimte in een van de vele gebouwen van de Gentse socialistische beweging ... Misschien ging dat intussen verloren. Wat rest is een waardevolle collectie, zij het van bescheiden historiografische waarde.³

Sinds Anseeles overlijden verscheen er slechts één biografie over hem. Dat werk van Paul Kenis uit 1948 raakt de laatste jaren van zijn leven slechts voorzichtig

aan, wellicht omdat de auteur de biografie nog tijdens het leven van Anseele had geschreven en ze pas kort voor de huldeviering van onder het stof haalde. Later is er nog heel wat inkt gevloeid over de figuur Anseele, zoals over zijn belang voor de sociale literatuur (L. Stynen, B. Verbrugge, M. Oukhow, B. De Nil), zijn rol tijdens de Eerste Wereldoorlog in het bezette Gent (W. Dedobbeleer) en zijn vaderschap van het Gentse socialistische coöperatieve 'model' (G. Vanschoenbeek, H. Defoort). Bijna vijftig jaar na zijn overlijden, meer dan honderdvijftig jaar na zijn geboorte, is de tijd zonder meer rijp voor een nieuwe biografie.

- 1 In 1885 stuurt de coöperatie Vooruit een wagon broden naar de stakende mijnwerkers in de Borinage. Dat gaf de maatschappij en haar directeur Edward Anseele een onwaarschijnlijke populariteitsboost.
- 2 Het (afgescheiden) archief van Edward jr. werd tot op heden nog niet ontsloten.
- 3 Ook de collectie van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam bevat archief van Edward Anseele sr., onder meer manuscripten van artikels.

Bibliografie

Louis BERTRAND, *Edouard Anseele, sa vie, son oeuvre*, Brussel, 1925, 222 pp.

A. BRACKE, Proeve van bibliografie van en over Edward Anseele. In: *Socialistische Standpunten*, (1956)3, pp. 134-139.

Catalogus van de Edward Anseele tentoonstelling, ingericht bij de honderdste verjaardag van zijn geboorte, Gent, het Licht, 1956, 48 pp.

Mieke CLAEYS-VAN HAEGENDOREN, Anseele Edward. In: Jozef DELEU, Reginald DE SCHRYVER, Gaston DURNEZ, *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging Deel 1*, Tielt: Lannoo, 1973, pp. 101-102.

Geert DEBEUCKELAERE, *Een bijdrage tot de biografie van Edward Anseele tot 1894*, RUG, licentiaatsverhandeling, 1967, 243 pp.

Hendrik DEFOORT, Edward Anseele. In: *Reflector*, (2009)4, p. 33.

Documenten van en over Eduard Anseele 1856-1938, Gent: Het Licht, 1945 (reeks Germinal, nrs. 2 en 11).

Léon DELSINNE, Eduard Anseele. In: *Biographie Nationale, Tome XXX*, Brussel: Académie Royale de Belgique, 1959, kol. 57-63.

Jacques DE VRIENDT, Onze kwartierstaat. Edward Anseele. Politicus – Minister van State. In: *Vlaamse Stam*, (1986)10, pp. 423-426.

Edward Anseele. In: Max LAMBERTY, Rob VAN ROOSBROECK, Michiel VANDEKERCKHOVE e.a. (red.), *Twintig eeuwen Vlaanderen*, deel 13, Hasselt: Heideiland-Orbis, 1976, pp. 407-410.

Edward Anseele ter ere, Gent: De Vlam, 1948.

Paul KENIS, *Het leven van Edward Anseele*, Gent: De Vlam, 1948, 285 pp.

Freek NEIRYNCK, Vader Anseele biodrama, Brussel: Fonds Leo Magits, 1986, 66 pp.

Louis VAN LAETHEM, *Doorheen het leven van Edward Anseele*, Brussel: De wilde roos, 1931, 32 pp.

Guy VANSCHOENBEEK, Edward (Edwardus Camillus) Anseele, minister en socialistisch politicus. In: *Nationaal Biografisch Woordenboek deel 13*, Brussel: VIGES, 1990, kol. 38-45.

Benny VERBRUGGEN, Edward Anseele en de literatuur: een studie van de beginfase van een socialistische geïnspireerde literatuurbeoefening in België, KUL, licentiaatsverhandeling, 1982.

Guy VANSCHOENBEEK, Edward Anseele. De ijzeren arm van het Gentse socialisme. In: *De dulle draak*, (1985)13, p. 9.

OPROEP

Bob Reinalda, redacteur IO BIO

Medewerkers gezocht voor het Biografisch Woordenboek van Secretarissen-Generaal van Internationale Organisaties

Het korte biografische genre

Het biografische genre doet het goed: levensverhalen worden graag gelezen. Biografieën verschijnen in uiteenlopende vorm, variërend van (dikke) boeken tot korte levensschetsen van één of enkele pagina's.

Het aardige aan biografische woordenboeken die korte levensschetsen bundelen, is dat de lezer niet alleen zicht krijgt op het carrièreverloop en het persoonlijke leven van individuen die een rol hebben gespeeld in een bepaalde beroepsgroep of sociale beweging (bijvoorbeeld vrouwenbeweging, arbeidersbeweging), maar ook meer begrijpt van de hele groep van beschrevenen.¹ Want veel mensen uit een groep of beweging hebben met elkaar van doen. Bijvoorbeeld omdat ze het met elkaar eens zijn (voorstander van afschaffing van slavernij en lid van dezelfde organisaties), maar ook – en misschien wel meer – omdat zij met elkaar botsen en in conflicten tegenover elkaar komen te staan als gevolg van verschillende levensovertuigingen, machtsconflicten of onenigheid over de strategie. Wanneer uiteenlopende mensen die bij hetzelfde conflict betrokken waren in hetzelfde biografische woordenboek zijn opgenomen, kan je de verschillen in de gezichtspunten van de betrokken personen goed onderkennen.

Bewegingen kennen leidende figuren, maar evengoed zijn er randfiguren die iets specifiek hebben bijgedragen. Het heeft iets rationeels wanneer je je in een leven verdiept, maar tegelijk iets gluurderigs om kennis te nemen van wat zich in dat leven allemaal heeft voorgedaan. De historicus Jacques Presser gebruikte daarvoor ooit het beeld van kijken door het sleutelgat. Biografische woordenboeken geven doorgaans beschrijvingen van het hele leven, dus niet alleen de carrière of bijzondere bijdrage, maar ook de vroegere levensfasen, zoals jeugd, adolescentie en beginnende